

Statistik om insatser till vuxna personer med missbruk och beroende 2020

Antalet personer som tvångsvårdades enligt LVM minskade 2020 jämfört med föregående år. Utvecklingen av socialtjänstens insatser till personer med substansmissbruk har varit ganska oförändrad över tid. Inom hälso- och sjukvården vårdas fler personer men även här ses en utplaning de senaste åren. Socialtjänstens insatser kopplade till spelmissbruk minskade år 2020 jämfört med året innan, från 630 till 500 personer.

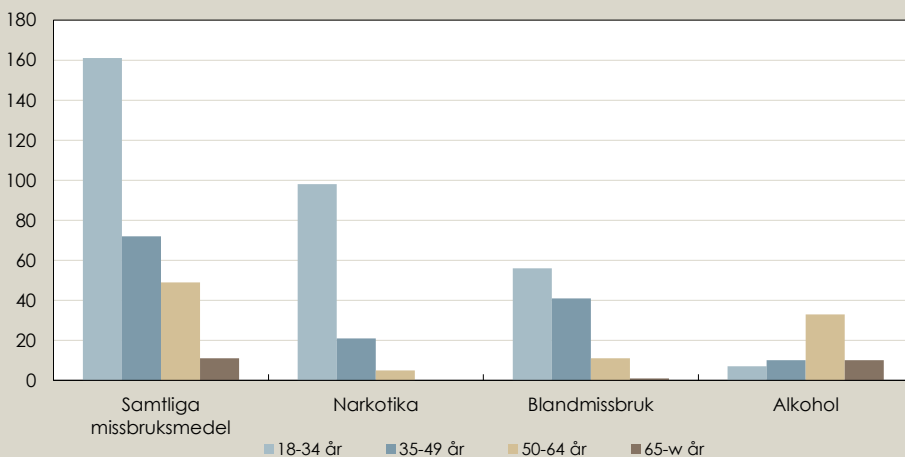
Tvångsvård enligt LVM

Narkotika mest förekommande missbruksmedel

Den 1 november 2020 tvångsvårdades knappt 300 personer på institution enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM 1988:870), varav 36 procent var kvinnor. Det är en minskning med nära tio procent jämfört med samma datum 2019. Även antalet utskrivna personer minskade jämfört med 2019.

Figur 1. Antal vårdade personer efter ålder och missbruksmedel, 1 november 2020

Antal personer

Källa: Statens institutionsstyrelse

Majoriteten av de som vårdades enligt LVM hade problem med enbart narkotikamissbruk eller ett blandmissbruk (alkohol, narkotika och/eller lösningsmedel). Narkotika som indikation för vård dominerade i åldersgruppen 18–34 år. Alkoholmissbruk var den vanligaste orsaken i åldersgruppen 50–64 år. Blandmissbruk var oftast förekommande i den yngsta åldersgruppen och minskade därefter med stigande ålder.

Frivillig vård enligt SoL

Insatser vid spelmissbruk

År 2018 infördes en ändring i Socialtjänstlagen (SoL 2001:453), som innebar att socialtjänsten har en skyldighet att ge insatser till personer som har ett spelmissbruk (gäller spel om pengar). År 2018 fick knappt 500 personer insatser för ett spelmissbruk. Ett år senare, 2019, hade det av kommunerna rapporterade antalet personer som fått motsvarande insatser ökat till knappt 630, varav 23 procent var kvinnor. År 2020 hade antalet insatser gått tillbaka till omkring 500 personer.

När nya statistikuppgifter samlas in finns alltid en osäkerhet initialt. Drygt 100 kommuner har rapporterat insatser samtliga tre år sedan lagändringen trädde i kraft, vilket ändå tyder på en viss stabilitet. Samtidigt rapporterade 175 kommuner inga insatser vid spelmissbruk under 2020. Om nivån återspeglar behoven i denna klientgrupp går inte att avgöra i dagsläget.

Långvarig nedgång av frivillig institutionsvård

I socialtjänsten ges ett flertal olika insatser anpassade efter behov och problembild. Individuellt behovsprövade öppna insatser och bistånd som avser boende för personer med missbruk förblev relativt oförändrade under 2020 jämfört med 2019. Individuellt behovsprövade öppna insatser var även den vanligaste åtgärden den 1 november 2020. Över 11 800 personer fick någon form av öppen insats och två tredjedelar av dessa var män. 1 700 personer fick heldygnsvård enligt SoL, varav nära tre fjärdedelar var män. Det var en minskning jämfört med året innan men även i det längre perspektivet där vi ser en nedgång sedan år 2000 (se tabell 7 i tabellbilagan). Den 1 november 2020 gavs boendeinsatser till drygt 6 200 personer med missbruksproblematik (se tabell 1).

Tabell 1. Samtliga frivilliga vård- och stödformer den 1 november 2020 för personer med missbruk

Antal och andel kvinnor och män 21 år och äldre

Vård- eller stödform	Kvinnor	%	Män	%	Totalt	%
Bistånd som avser boende	1 546	25	4 679	75	6 225	100
Individuellt behovsprövade öppna insatser	3 885	33	7 971	67	11 856	100
Heldygnsvård , varav	455	27	1 246	73	1 701	100
Frivillig institutionsvård	416	27	1 150	73	1 566	100
Familjehemsvård SoL och 27 § LVM	39	29	96	71	135	100

Källa: Mängdstatistik missbruk, Socialstyrelsen

Fördelningen mellan olika vårdgivare relativt stabil

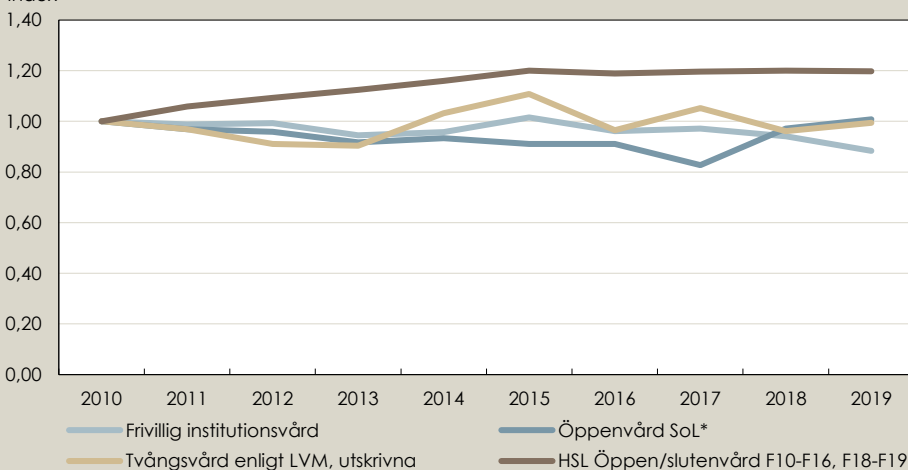
Vård av personer med missbruk- och beroende inom hälso- och sjukvårdens slutenvård och specialiserade öppenvård ökade under 2010–2015, efter 2015 ses inga större förändringar.

Under samma period var antalet vårdade inom socialtjänstens frivilliga institutionsvård relativt stabil. Det faktum att tvärsnittsdata (mättag 1 nov) minskat samtidigt som antalet vårdade personer varit relativt konstant förklaras sannolikt av kortare vårdtider (se figur 2 och tabell 7 i tabellbilagan).

Figur 2. Vård av personer med missbruk och beroende inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Antal personer år 2010–2019, indexerad skala

Index 2010=1

Index

* Individuella insatser 1 november respektive år

Källa: Patientregistret, mängdstatistik missbruk, registret för tvångsvård enligt LVM, Socialstyrelsen

Den tydligaste förändringen har skett inom gruppen personer vårdade för missbruksdiagnoser inom hälso- och sjukvården. Ökningen ses framförallt i diagnosen *psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av flera droger i kombination och av andra psykoaktiva substanser (ICD-kod F19)*¹. Diagnosen omfattar olika former av blandmissbruk inkluderar även personer med ett missbruk som inte direkt kan hänföras till en bestämd substans.

Den procentuella ökningen av diagnoser kopplade till kokain var ännu större men omfattade färre personer. Under 2019 vårdades knappt 590 personer med en sådan diagnos.

¹ Diagnosen tillämpas när det är känt att två eller flera psykoaktiva substanser använts men när det är omöjligt att avgöra vilken som bidragit mest till störningen. Diagnosen skall användas även när en eller flera av substanserna är okända eller inte med säkerhet kunnat identifieras. Diagnosen innefattar också droger UNS (utan närmare specifikation).

Om statistiken

Statistiken behandlar insatser till personer med missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel, lösningsmedel eller spel om pengar. Statistiken samlas dels in som ett tvärsnitt den 1 november och som uppgifter om insatser under hela året.

Statistikuppgifterna om tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM 1988:870) avser personer 18 år och äldre.

Statistik över frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL 2001:453) avser personer som är 21 år och äldre.

Bortfallet i undersökningen förbättrades statistikåret 2020, då det var tio kommuner som inte lämnade några uppgifter. För vidare information se Kvalitetsdeklarationen.

Mer information

Du hittar fler tabeller, diagram och annan information här (välj *Tillhörande dokument och bilagor*): www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikammen/vuxna-personer-med-missbruk-och-beroende/

För dig som vill göra egna sökningar i statistikdatabasen: https://sdb.socialstyrelsen.se/if_mis/val.aspx

Kontakt

Hillevi Rydh (statistikfrågor)

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se

Daniel Svensson (sakfrågor)

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se